Bijlage Interventieladder interbestuurlijk toezicht Jeugdwet

Gemeenten zijn wettelijk verantwoordelijk voor een toereikend aanbod van jeugdhulp. Zij kunnen daarop door het Rijk worden aangesproken via het interbestuurlijk toezicht. Het Rijk heeft anders dan via de route van de kwaliteitseisen via de IGJ geen bevoegdheid om de zorgcontinuïteit te borgen van aanbod dat vanuit gemeenten wordt gefinancierd. Gemeenten zijn voor hun wettelijke taken wel afhankelijk van de aanbieders, maar aanbieders zijn voor hun voortbestaan ook afhankelijk van de financiering door gemeenten. Dit kan voor een complex krachtenspel zorgen.
In het kader van het interbestuurlijk toezicht op grond van de Gemeentewet worden 5 stappen onderscheiden, met toenemende bemoeienis van het Rijk met de gemeentelijke uitvoering. Dit wordt de 'Interventieladder Interbestuurlijk Toezicht' genoemd:

1. Signalering
2. Verdere factfinding en beoordeling (valideren)
3. Afspraken over acties, termijnen en vervolg
4. Besluit tot indeplaatsstelling
5. Uitvoering indeplaatsstelling

In de eerste 3 stappen zal de Jeugdautoriteit, op verzoek van de ministeries, betrokken zijn. Allereerst om de betreffende casuïstiek warm aan het betreffende ministerie over te dragen, maar ook om gedurende de eerste 3 stappen een adviesrol vervullen t.a.v. beide departementen.

Stap 1: Signalering
Dit betreft het verzamelen van signalen dat een gemeente ernstig tekortschiet in de uitvoering van de Jeugdwet. Het gaat in het bijzonder om de wettelijke verplichting om te voorzien in een toereikend aanbod van gecertificeerde instellingen (artikel 2.4, tweede lid, onder a) en jeugdhulpaanbieders (2.6, eerste lid, onder a). Signalen kunnen op verschillende manieren tot de minister van VWS en/of de minister voor Rechtsbescherming komen. Signalen kunnen hard en zacht zijn. De bevindingen van bijvoorbeeld de IGJ, zorgverzekeraars (ingeval van instellingen die ook WLZ/ZVW-zorg leveren), aanbieders, cliënten en het ministerie van VWS/J&V kunnen een dergelijk signaal zijn. Ook het escalatie-advies van de Jeugdautoriteit is een signaal. Hierbij vindt informatieoverdracht plaats tussen de Jeugdautoriteit en de departementen, zodat departementen met de juiste informatie de Interventieladder aflopen. Bij escalatie door de Jeugdautoriteit naar de eerste stap van de Interventieladder Interbestuurlijk Toezicht Jeugdwet geeft de Jeugdautoriteit een advies aan VWS/JenV.

Stap 2: Verdere factfinding en beoordeling (valideren)
Als op basis van de signalen het vermoeden bestaat dat een gemeente ernstig tekortschiet of dreigt te schieten in de uitvoering van de Jeugdwet, kan VWS en/of JenV bij de gemeente nadere informatie opvragen en navraag doen. Indien nodig wordt daarbij ook het bestuur van één of meerdere aanbieders betrokken. Zodoende kan de minister van VWS en/of de minister voor Rechtsbescherming zich een oordeel vormen. Helder moet worden wat het probleem is en wat die oplossing kan zijn. Mogelijk betekent dit dat een volgende stap wordt gezet op de interventieladder.

- ➔ De gemeente moet al in deze fase (door VWS/JenV) duidelijk worden gemaakt dat dit een stap is in de interventieladder (vormvrij).

Stap 3: Afspraken over acties, termijnen en vervolg
Indien VWS/JenV heeft geconstateerd dat er voldoende grond is om in te grijpen, worden afspraken gemaakt met de betrokken colleges over de noodzakelijke acties en de daarbij behorende termijnen. De gemeente dient in de gelegenheid te worden gesteld alsnog aan haar verplichtingen te voldoen. Daarbij kan VWS/JenV zo nodig advies en hulp bieden, gericht op de specifieke tekortkoming van de gemeente.

Stap 4: Besluit tot indeplaatsstelling
Als ondanks de voorgaande stappen een gemeente aantoonbaar nalatig blijft in de uitvoering van de Jeugdwet (taakverwaarlozing), kan VWS/JenV een besluit tot indeplaatsstelling nemen. In dit besluit wordt aangegeven waar de gemeente in gebreke is bij de uitvoering van de Jeugdwet,

waarom tot juridische interventie wordt overgegaan en wat de consequenties zijn van dit besluit tot indeplaatsstelling.

Het besluit tot indeplaatsstelling wordt geformuleerd als een (concrete) last. Dat wil zeggen dat VWS/JenV namens en op kosten van de gemeente de vereiste concrete maatregelen zal nemen als die maatregelen niet door de gemeente binnen een vastgestelde termijn (de begunstigingstermijn) zijn genomen. Zo nodig kan het besluit tot indeplaatsstelling zijn opgebouwd uit deelstappen met verschillende termijnen. Ook gedurende deze termijn kan VWS/JenV nog hulp en advies aan de gemeente bieden.

Stap 5: Uitvoering indeplaatsstelling
Op het moment dat aan (een deelstap van) het besluit tot indeplaatsstelling niet tijdig is voldaan, wordt aan de (gehele) last niet voldaan. Dan treedt VWS/JenV in de plaats van de gemeente. VWS/JenV kan dan namens en op kosten van de gemeente bijvoorbeeld een overeenkomst sluiten met een jeugdhulpaanbieder. Het is goed mogelijk dat het besluit tot indeplaatsstelling wordt ingetrokken als de gemeente voldoende aannemelijk heeft gemaakt verder zelf aan haar verplichtingen te voldoen.

Termijnen
Voor de bovenstaande stappen gelden geen vastgestelde termijnen. De stappen kunnen bij wijze van spreken in één week worden gezet, bijvoorbeeld als de taakverwaarlozing zeer ernstige maatschappelijke risico's met zich brengt. Ook kunnen in spoedeisende gevallen stappen worden gecombineerd of overgeslagen, maar dat moet met het oog op de proportionaliteit wel dragend gemotiveerd worden.

Communicatie met de gemeente over de interventieladder
Vanaf stap 2 van de interventieladder moet de gemeente duidelijk worden gemaakt dat wordt gehandeld in het kader van interbestuurlijk toezicht op grond van de Gemeentewet. Een gemeente mag niet verrast worden door een besluit tot indeplaatsstelling. Omdat de te betrachten transparantie achteraf desnoods bewezen moet kunnen worden, is het van belang de gewisselde stukken goed te bewaren.